

Beleidsplan Stichting Sanjuna 2017-2019

Inleiding

Wat is de Stichting Sanjuna?

Stichting Sanjuna is opgericht in 2014 en beoogt initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van inwoners (17.000) van de sector Empada in het zuiden van Guinee-Bissau (West Afrika).

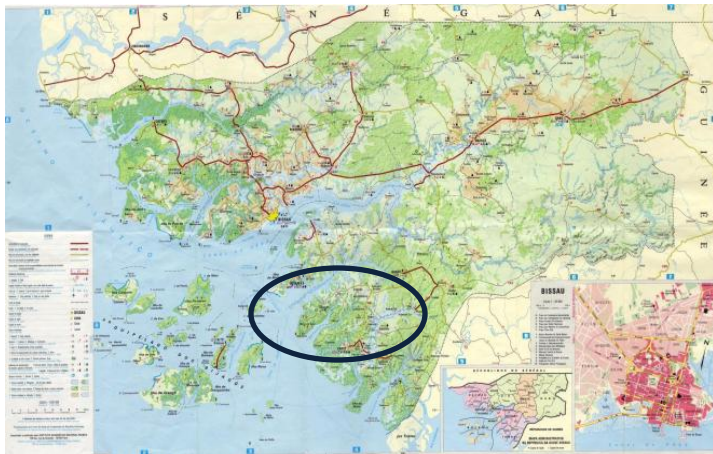
Wat was de aanleiding tot de oprichting?

In de jaren 1982-1984 woonden Vincent Kuyvenhoven en Anke Horstmeier in het dorp Empada in het zuiden van Guinee-Bissau. Hij werkte als (enige) arts in de sector en zij als stimulator van vrouwenactiviteiten (o.m. zeepfabriek). Nadien bracht Vincent incidenteel een bezoek aan Guinee-Bissau, maar vanaf 2009 zijn de banden weer aangehaald en bezoeken zij Empada enkele malen per jaar. Ook vrienden uit Nederland hebben in de afgelopen jaren een bezoek gebracht aan Empada en zij waren zeer getroffen door de gastvrijheid van de bevolking, hun levenslust, vindingrijkheid en cultuur. Regelmatig komen dorpelingen (vrienden, (on)bekenden, verplegers, onderwijzers) langs met het verzoek om bepaalde zaken financieel te ondersteunen. Daarom is besloten een Stichting op te richten en fondsen te werven om verschillende activiteiten financieel te ondersteunen. De bedoeling is dat de bijeengebrachte gelden aan heel praktische zaken worden besteed, waar de bevolking direct baat bij heeft. Het doelgebied is de sector Empada met ruim 17.000 inwoners, een omvang van 15 bij 50 km en ruim 90 dorpen.

Wat voor een land is Guinee-Bissau?

Guinee-Bissau is een land in het westen van Afrika, grenzend aan de Atlantische Oceaan, met de omvang van Nederland. Het ligt ingeklemd tussen Senegal in het noorden en Guinee-Conakry in het oosten en zuiden. Het land telt 1,6 miljoen inwoners. Administratief is het verdeeld in 11 Regio's, die ieder op zich weer zijn onderverdeeld in 2-6 administratieve Sectoren.

Guinee-Bissau is een voormalige Portugese kolonie. Sinds de onafhankelijkheid in 1975 heeft het land vele kleine en grotere interne conflicten gekend en geldt het als een typische 'failed state': van een effectief bestuur is geen sprake. Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw zijn enkele malen verkiezingen gehouden, maar de gekozen bestuurders werden veelal door staatsgrepen of andere conflicten weer terzijde geschoven. Conflicten worden tussen militairen onderling, tussen militairen en politici of tussen politici onderling uitgevochten. De bevolking is zelden doelwit. De conflicten die het land het meest belemmerd hebben in ontwikkeling en tot een enorme teruggang in internationale hulp en samenwerking leidden zijn het 'militair-politieke' conflict in 1997-1998, de militaire coup van 12 april 2012, die gevolgd werd door een door de militairen geïnstalleerde 'overgangsregering' en de huidige patstelling sinds 2 jaar tussen President Jomav en het Parlement. In april/mei 2014 werden onder sterke internationale druk weer parlement- en presidentsverkiezingen georganiseerd, maar dit bracht geen soelaas. Al snel raakten de gekozen President en het Parlement met elkaar in onmin, zodat sinds 2014 4x een regering werd benoemd, maar in werkelijkheid nog steeds geen sprake is van effectief bestuur.

De economie van het land verkeert al vele jaren in een moeizame situatie. In de tijd van de Portugese overheersing was rijstbouw belangrijk, ook voor de export, evenals enkele andere landbouwactiviteiten (pinda's, palmolie). Rijst is inmiddels geen exportproduct meer, wat mede is veroorzaakt door de trek van de Balanta's vanuit de eilanden in het zuiden (rijstbouw) naar de landbouwgebieden. De laatste decennia zijn (onbewerkte) cashewnoten het belangrijkste exportproduct geworden, vooral naar India. Een belangrijk deel van de beschikbare grond wordt nu ingenomen door de cashewbomen. Een groot probleem is de grote afhankelijkheid van één landbouwproduct. Als de internationale prijs aanzienlijk daalt, of wanneer er andere problemen met inkoop of transport van cashewnoten zijn, heeft het overgrote deel van de zeer arme bevolking nauwelijks meer iets te besteden (met name aan het hoofdvoedsel rijst).

Het Bruto Nationaal Product bedraagt 1.369 USD per capita per jaar. 67 % van de bevolking leeft onder de armoede grens van 1,90 USD (per dag te besteden). Op de Human Development Index nam Guinee-Bissau in 2015 plaats 178 in van 188 landen.

De levensverwachting is 55 jaar. Belangrijke ziekte- en sterfte oorzaken zijn malaria, diarree, longontsteking, HIV/AIDS en tuberculose. De HIV1 percentage onder volwassenen was 3 % in 2008 en HIV2 5% (HIV2 geldt als minder agressief/dodelijk).

In deze failed state zijn de publieke voorzieningen enorm zwak georganiseerd: bestuur, onderwijs, gezondheidszorg en rechtspraak. In de hoofdstad proberen ambtenaren, militairen en enkele privéondernemingen te overleven. In de periferie moet iedereen een landje bewerken om aan de kost te komen: verbouw van cashewnoten, pinda's, rijst, bonen, en visserij zijn de belangrijkste inkomensbronnen. Zodoende is buiten de hoofdstad Bissau bijna iedereen boer. Vruchtbaar land is er in de sector Empada genoeg. De kunst is om efficiënt en effectief te produceren. Schoon water en transport zijn daarvoor twee zeer essentiële voorwaarden. Elektriciteit is nauwelijks beschikbaar en hooguit op basis van een privégenerator en heel soms op basis van zonne-energie.

Wat is de visie van het bestuur op 'hulp'?

In veel arme landen merken bewoners in de periferie van het land (zoals in Empada in het zuiden van Guinee-Bissau) bitter weinig van formele hulp die het land ontvangt en van de stroom van hulp gelden. Daarbij komt dat Guinee-Bissau geldt als een typische failed-state waarin van effectief bestuur geen sprake is. Kleinschalige hulp zoals Stichting Sanjuna die wil geven, is vaak heel zichtbaar. Het motiveert bewoners voort te gaan op een ingeslagen weg, vindingrijk te zijn en om nieuwe paden te banen. Essentieel voor projecten die gesteund worden is dat de hulpvraag vanuit de bevolking zelf komt en niet van buitenaf wordt opgelegd. Voor veel activiteiten wordt een eigen bijdrage van de begunstigen gevraagd.

Missie:

Verbetering van de leefomstandigheden en het potentieel van de inwoners van de sector Empada.

Beoogde activiteiten:

De Stichting werft geld om activiteiten te ondersteunen op het terrein van educatie (van peuters en van basisschool- en middelbare schoolleerlingen), van gezondheid en hygiëne, van kredietverlening, van participatie aan sport en van culturele activiteiten. De activiteiten worden vanuit Nederland gecoördineerd door Vincent Kuyvenhoven. Zoveel mogelijk wordt getracht lokale personen te vinden om ter plaatse de verschillende activiteiten te begeleiden.

Beloningsbeleid

Het bestuur en andere vrijwilligers worden niet beloond.

Vrijwilligers kunnen, met toestemming van het bestuur, desgewenst gebruik maken van een onkostenvergoeding. De Stichting heeft geen personeel in dienst en daarom geen Beloningsbeleid.

Fondsenwerving

De Stichting is afhankelijk van giften van donateurs, sponsors en organisaties die haar projecten een warm hart toedragen. Bovendien worden diverse kleinschalige acties om fondsen te werven georganiseerd en ondersteund. Bij fondsenwerving en -besteding wordt ervan uitgegaan dat hooguit 5% van de verworven gelden besteed wordt aan onkosten voor het functioneren van de stichting c.q. de projecten.

Financiële verantwoording

Jaarlijks wordt de financiële administratie gecontroleerd door een onafhankelijke kascommissie.

Welke activiteiten werden in de afgelopen jaren ondersteund?

Voornemens in Beleidsplan 2014-2016	Daadwerkelijke ondersteuning in 2014-2016
Educatie	
<ul style="list-style-type: none"> - Het verstrekken van een beurs aan 10 basisschoolleerlingen en aan 10 lyceumleerlingen - Het verstrekken van speelmaterialen aan 2 peuteropvang faciliteiten - Ondersteunen van 20 straatvoetbalteams met 2x per jaar een voetbal - Bouw van een gemeenschapsschool met 4 lokalen (Escola Comunitária) 	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks worden beurzen worden verstrekt aan 15 basisschoolleerlingen en 20 lyceumleerlingen - Incidenteel is speelmateriaal verstrekt aan 1 peuteropvang - 4x per jaar wordt een voetbaltoernooi gesubsidieerd; 4 x per jaar gaat een voetbal naar 10 straatvoetbalteams - De gemeenschapsschool werd gebouwd met 4 lokalen, meubilair, latrines en een waterput - Het lyceum ontving 20 PC's voor het informaticaonderwijs, laptops voor docenten, een beamer en een multifunctionele fotokopieermachine; voor de noodzakelijke stroomvoorziening werden zonnepanelen en accu's geïnstalleerd.
Hygiëne	
<ul style="list-style-type: none"> - Het ondersteunen van de bouw van 25 opvangtanks voor regenwater (donatie van De Gevulde Waterkruik) - Het verbeteren van de waterput achter het ziekenhuis 	<ul style="list-style-type: none"> - De eerste metselaar/tankbouwer haakte al snel af. In 2016 kwam de samenwerking met metselaar Julio Nanrebna goed op gang en bouwde hij 15 reservoirs van 5.000 l - Er is een nieuwe waterput binnen het ziekenhuis-terrein gegraven, maar zonder steun van Sanjuna.
Gezondheid	
<ul style="list-style-type: none"> - Houden van een jaarlijkse bijeenkomst met dorpsgezondheidswerkers 	<ul style="list-style-type: none"> - Een gestructureerd project voor 'community health' functioneert (nog) niet in de sector Dientengevolge is hier geen invulling aan gegeven. Wel is de bouw van een gezondheidspost van een verpleger in Rinhana gesubsidieerd.
Kredietverlening	
<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling van een productie-eenheid voor lemen ovens 	<ul style="list-style-type: none"> - Kredietverlening vergt een intensieve begeleiding alleen al om de aflossingen te innen. Hier is weinig aandacht aan gegeven. Wel hebben enkele ondernemende personen privé een krediet gekregen van een bestuurslid - Een productie-eenheid voor lemen ovens is nog niet gestart. Wel wordt gekeken om de bouw van houtbesparende ovens te stimuleren.
Enmalige projecten	
<ul style="list-style-type: none"> - Aanschaf motorfiets om de dorpen in de periferie met regelmaat te kunnen bezoeken 	<ul style="list-style-type: none"> - Er is geen motorfiets aangeschaft. Voor metselaar Julio is een fiets gekocht en privé is een bromfiets aangeschaft - Er is een noodfonds gecreëerd van waaruit kosten voor acute hulp betaald kunnen worden, zoals een ambulance voor een vrouw met vermoedelijke heuptbc, een ambulance voor een jongen die door chimpansees was verwond en financiële hulp voor medicijnen

Plannen voor 2017-2019

Bij het lezen en beoordelen van onderstaande 'plannen' moet de algemene leidraad van stichting Sanjuna vooropgesteld worden: wij reageren op verzoeken uit de bevolking en werken zoveel mogelijk zonder strijkstok, dat wil zeggen dat hooguit 5 % van ontvangen bijdragen aan administratie en andere onkosten besteed zal worden.

1. Onderwijs

1a. Situatieschets onderwijs

Volgens informatie van de Inspecteur voor het onderwijs in de sector Empada zijn in het cursusjaar 2016/2017 6.930 leerlingen ingeschreven op scholen in Empada (3.796 jongens en 3.134 meisjes). Op een bevolking van 17.500 zielen (telling 2012) en ervan uitgaande dat het in het algemeen leerlingen tussen de 4 en 20 jaar betreft, zou dit betekenen dat zo'n 70% van de kinderen naar school gaat. Niet uitgesloten is dat het werkelijke inwonertal hoger ligt, omdat de laatste jaren een trek plaatsvindt van de Balanta bevolking vanaf de eilanden in het zuiden met rijstbouw naar de landbouwgebieden in de sector Empada. Ook moet bedacht worden dat in grote plaatsen de deelneming hoger is dan in de periferie met kleinere dorpen (en afwezigheid van scholen). Tenslotte is van belang dat inschrijving op openbare basisscholen gratis is en dus nog weinig zegt over daadwerkelijk schoolbezoek. Onze persoonlijke indruk is dat in grotere plaatsen 50% van de kinderen de basisschool afmaakt (6 klassen) en in de periferie hooguit 40%. De eindstreep van de middelbare school haalt minder dan 5% van de kinderen in Empada.

In de sector Empada bestaan momenteel 36 scholen, waarvan 20 voedselhulp (PAM/VN) ontvangen. Het betreft 22 openbare scholen, 3 scholen met gemengd bestuur (staat + katholieke kerk), 9 gemeenschapsscholen (ouders vormen het bestuur) en 2 privéscholen. Van deze scholen zijn er 4 voor peuteropvang, 29 voor basisonderwijs, 1 voor middelbaar onderwijs (Lyceum Empada) en 2 van de 29 basisscholen (in Empada en Dar Salam) bieden ook de eerste 3 jaar van het middelbaar onderwijs aan (het zogeheten secundaire onderwijs). Op de scholen in de sector Empada werken momenteel 179 docenten.

In het gesprek met de Inspecteur gaf hij nauwkeurig aan welke behoeften begin 2017 bestaan op onderwijsgebied: 594 schoolbanken, 9 waterpompen, 8 latrines, 12 dorpen hebben een paviljoen met 2 of 3 klaslokalen nodig (2 hiervan deden al een verzoek om steun bij Sanjuna), 67 fietsen voor docenten, een jaarlijkse bijscholing van 3-5 dagen voor 179 docenten aan begin van het jaar is een wens en tenslotte ICT materialen voor docenten in Empada en Dar Salam, benevens een fotokopieermachine c.q. printers. Op korte termijn gaan 3 scholen gebouwd worden in onder meer in Ganjimba (Foto), Gantchombe de cima en Sao Miguel Balanta.

Afgelopen periode heeft stichting Sanjuna de bouw en uitrusting van de gemeenschapsschool in Empada ondersteund (380 leerlingen). Ook is steun gegeven aan het lyceum in Empada (800 leerlingen) dat in principe ook gesteund wordt door de Rooms Katholieke missie (en een Braziliaans project). Beide onderwijsinstellingen willen verder groeien en maken plannen voor nieuwbouw.

Begin 2017 werden we uitgenodigd om de openbare school in Empada (700 leerlingen, 14 klaslokalen en 30 docenten) te bezoeken en kennis te nemen van hun behoeften. Deze waren aanzienlijk. Het openbare onderwijs in Guinee-Bissau functioneert beroerd met uitblijvende betaling van docenten en dientengevolge frequente stakingen. Vanuit de overheid worden geen financiële middelen voor het functioneren verstrekt, alleen onderwijsmaterialen en voedselhulp. Zodoende is er grote noodzaak voor schoolbanken, bouwkundige verbeteringen, verf op de schoolborden, archiefkasten en -mappen,

meubilair, ICT materialen en kopieermogelijkheden etc etc. Bij een recent bezoek aan de school gaf dit de indruk dat de armste kinderen van dit onderwijs gebruik maken, met als resultaat dat zij het slechtste onderwijs krijgen (in vergelijking met privéscholen).

1b. Doel en mogelijke activiteiten op onderwijsgebied

Doel 1:

- het verbeteren van deelneming aan het onderwijs door kinderen in de sector Empada en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. In de afgelopen periode kregen de gemeenschapsschool in Empada (ECA) en het lyceum aanzienlijke financiële steun. Ook ontvangen 15 ECA leerlingen jaarlijks een beurs evenals 20 lyceumleerlingen. Dit zijn in principe weeskinderen of halfwezen. Het steunen van hen zal worden voortgezet, mede omdat diverse donateurs dit als expliciet doel van hun financiële bijdrage hebben aangemerkt.

Daarnaast wil het bestuur in de komende periode de aandacht verbreden naar :

- op een geografisch bredere schaal honoreren van verzoeken op onderwijsgebied
- prioriteit geven aan wensen vanuit het openbare onderwijs, dat immers van de overheid zelf weinig kan verwachten
- beantwoorden van initiatieven ter verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

2. Gezondheid/schoon drinkwater

2a. Situatieschets gezondheid/schoon drinkwater

Op gebied van hygiëne en gezondheid bestaan veel knelpunten: de kinder- en moedersterfte is hoog en ook volwassenen zien we vaak overlijden zonder dat adequate diagnostiek en behandeling hebben plaatsgevonden. Hygiëne en gezondheid (en economische ontwikkeling) beginnen met de beschikbaarheid van voldoende en schoon drinkwater. Dat is direct al een knelpunt in veel dorpen. Het land ligt op de rand van de Sahel. Op zich valt in het zuidwesten heel wat regen in de periode juni-oktober, maar daarvóór, aan het eind van de droge tijd (april/mei), vallen veel waterputten droog, terwijl dan (oogsttijd van de cashew) juist veel drinkwater nodig is. In de afgelopen periode zijn, veelal met financiering van 'De Gevulde Waterkruij', enkele tientallen betonnen opvangtanks voor regenwater (5.000 L) gebouwd, die prima kwaliteit drinkwater leveren, juist om die moeilijke periode te overbruggen.

Het gezondheidszorgsysteem in Guinee-Bissau is zwak. Empada heeft een ziekenhuisje/ gezondheidscentrum (evenals Dar Salaam). Van hieruit wordt klinische en preventieve zorg geleverd. Niettemin is de sterfte onder kinderen en jonge mensen hoog. Incidenteel wordt door Sanjuna enige steun aan het ziekenhuis van Empada gegeven, meestal met raad, en maar weinig met daad. Een systeem voor dorpsgezondheidszorg ('community health') wordt door het Ministerie van Gezondheid gepropageerd en in diverse delen van het land functioneert dat ook met wisselende continuïteit en kwaliteit. Ook in de sector Empada hebben het afgelopen decennium verschillende projecten gedraaid, maar die stopten veelal weer na 2 of 3 jaar. Het bieden van een ondersteuning op dit gebied gaat echter de mogelijkheden van Sanjuna vooralsnog ver te boven.

2b. Doel en mogelijke activiteiten gezondheid/schoon drinkwater

Doel 2:

- Het bevorderen van de beschikbaarheid van schoon drinkwater vooral door het financieren van de bouw van betonnen opvangtanks voor regenwater. Sanjuna wil jaarlijks enkele tientallen opvangtanks laten bouwen door metselaar Julio Nanrebna en zijn assistenten. Dit gebeurt uitsluitend als minimaal 5 inwoners van een dorp aangeven dit te willen en de nodige eigen inbreng hebben verzorgd (zand, water, lemen blokken en 40 € eigen bijdrage).

3. Sport en cultuur

3a. Situatieschets sport en cultuur

Sport en cultuur worden in dit beleidsplan tezamen behandeld omdat zij in onze optiek qua doelstelling sterke overeenkomst vertonen: deelneming aan beide draagt bij aan de individuele ontwikkeling en vergroot de samenhang in de gemeenschap. Het bewustzijn daarvan leeft ook sterk in de dorpen in de sector Empada. Deelneming aan sport op school en in vrije tijd evenals het deelnemen aan landelijke en lokale culturele manifestaties worden als heel belangrijk gezien. Het gebrek aan financiële middelen bij de inwoners en het ontbreken van een (mede)subsidiërende overheid zijn remmende factoren bij het organiseren en deelnemen aan sport en cultuur.

In de eerste jaren van Sanjuna zijn diverse sport en cultuurevenementen gesubsidieerd: 4x per jaar wordt een voetbaltoernooi gesubsidieerd, 4 x per jaar gaat een voetbal naar 10 straatvoetbalteams, organisatiecomités van feesten als Carnaval krijgen een subsidie evenals de jongerenvereniging in de wijk Mbio van Empada.

3b. Doel en mogelijke activiteiten sport en cultuur

Doel 3:

- Het bevorderen van de deelneming aan sportieve en culturele activiteiten :
 - doorgaan met het ondersteunen van 4 voetbaltoernooien per jaar en andere sportactiviteiten.
 - Subsidiëren van culturele evenementen. In het bijzonder zal gevolgd en bekeken worden hoe aanvragen van de jongerenvereniging Mbio, de aanvraag voor ondersteuning van een lokale radiozender en die voor muziekinstrumenten ondersteund kunnen worden.

4. Kredietverlening en armoedebestrijding

4a. Situatieschets

In de sector Empada bestaat voor de inwoners praktisch geen toegang tot een vorm van krediet. Hooguit zal iemand van een vermogend familielid een bedrag voor een bepaald doel kunnen krijgen. Of een groep personen legt geld bij elkaar om één van de groepsleden een grotere aankoop te laten doen. Het bestuur van Sanjuna is tot nu toe terughoudend geweest om krediet te verlenen, omdat de kansen op terugbetaling laag worden ingeschat. Bij een slecht draaiende economie zijn de kansen op redelijke winstmarges immers zeer klein. Bovendien vergt het innen van afbetalingen een zekere lokale infrastructuur die Sanjuna niet heeft. Maar er worden wel degelijk verzoeken om krediet gedaan bijvoorbeeld om inkopen te doen in buurland Senegal of Gambia, om visnetten te kopen, om een forse partij vis te verhandelen en dergelijke.

Internationaal bestaat veel discussie over kredietverlening en armoedebestrijding. Er zijn projecten, die laten zien dat periodieke, directe geldverstrekking als gift (cash transfers) mensen effectief uit extreme armoede haalt (NRC 17/1 2017). Voorwaarde is dat dit lang (bijvoorbeeld 15 jaar) wordt volgehouden. Een dergelijk langjarig project is voor Sanjuna voorsnog geen optie. Anderzijds kan het gedurende een aantal jaren verstrekken van beurzen aan een leerling of de subsidie van een drinkwatertank ook gezien worden als een vorm van 'cash transfer'.

4b. Doel en mogelijke activiteiten

Omdat nog veel praktische bezwaren kleven aan het systematisch verstrekken van krediet of cash transfers formuleert Sanjuna geen doel op dit terrein. Wel zal het bestuur ontwikkelingen op dit gebied blijven volgen en in incidentele gevallen besluiten een interessant of veelbelovend initiatief te subsidiëren.

5. Incidentele projecten

Ook voor de komende jaren is afgesproken dat bestuursleden bij een bezoek aan Empada kunnen besluiten geld uit een daartoe bestemd 'noodfonds' (45 € per bezoek) te gebruiken voor lenigen van acute nood, zoals kosten van medicijnen of van ambulancevervoer. Ook andere aanvragen die binnen de globale doelstelling en criteria van Sanjuna vallen kunnen voor subsidiering in aanmerking komen.